

اولین گزارش آلودگی بیضه اسب به ستاریا اکینا در تبریز

یعقوب قره داغی^{1*}، حسین جدیری²، سید رضا روحانی³

1. گروه انگل شناسی، دانشکده دامپزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، ایران
2. گروه علوم درمانگاهی، دانشکده دامپزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، ایران
3. دانشجوی کارشناسی علوم آزمایشگاهی دامپزشکی، دانشکده دامپزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران

* نویسنده مسئول مکاتبات: Y_garedaghi@yahoo.com

(دریافت مقاله: 86/11/28، پذیرش نهایی: 87/6/4)

چکیده

یک رأس اسب نر 4 ساله نژاد مخلوط و بومی در بهار سال 86 به درمانگاه تخصصی دام‌های بزرگ دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز ارجاع گردید. در معاینه اولیه، افزایش ضربان قلب و تعداد تنفس و دردهای شدید کولیک مشاهده شد. متعاقب انجام آزمایشات تشخیص تفریقی گلبول‌های قرمز و شمارش کلی گلبول‌های قرمز و سفید، تغییراتی به شکل انوزینوفیلی و لنفوسیتوپنی مشاهده گردید. در نهایت بیماری تورم بیضه‌ها و هیدروسل تشخیص داده شد و اقدام به عمل جراحی بیضه‌ها شد که پس از بریدن اسکروتوم و بیضه‌ها تعداد ده عدد نماتود بالغ از داخل بیضه‌ها خارج شد و در آزمایشگاه انگل‌شناسی دانشکده دامپزشکی تبریز پس از شفاف‌سازی با لاکتوفنل در زیر استریومیکروسکوپ، تشخیص نهایی بر اساس کلیدهای تشخیص در حد گونه انجام گرفت و ابتلا به ستاریا اکینا تأیید گردید.

مجله علوم تخصصی دامپزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی تبریز، 1386، دوره 2، شماره 1، 9-12.

کلمات کلیدی: ستاریا اکینا، بیضه، هیدروسل، اسب

مقدمه

و سرسبز باعث شده که پرورش اسب هم در کنار پرورش سایر دام‌های منطقه مورد توجه دامداران و عشایر منطقه قرار بگیرد. وجود حشرات میزبان واسط ستاریا اکینا در منطقه تبریز به خاطر شرایط خاص جغرافیایی و آب و هوایی احتمال آلودگی اسب‌ها و سایر تک سمی‌های منطقه را به این نماتود بالا می‌برد (5 و 11).

اگرچه به نظر می‌رسد که ستاریا اکینا یکی از انگل‌های نسبتاً شایع در اسب باشد ولی گزارش منتشر شده‌ای درباره‌ی آن در

کرم بالغ ستاریا اکینا در محوطه بطنی اسب و سایر تک سمی‌ها زندگی می‌کند ولی در محوطه صدری و ریه اسب و چشم گاو و اسب نیز دیده شده است. در تمام کشورها وجود دارد، گاهی در نواحی بومی بیش از 50 درصد اسب‌ها آلوده هستند (1).

استان آذربایجان شرقی یکی از مناطق با استعداد در زمینه نگه‌داری و پرورش اسب‌های سوارکاری و اسب‌های بارکش می‌باشد. آب و هوای معتدل و وجود مراتع و چراگاه‌های غنی

ایران وجود ندارد. در دو مورد انگل بالغ از چشم اسب‌های مازندران جدا گردیده است (1).

Burgu و همکاران در سال 1995 کرم بالغ ستاریا اکینا را از داخل محوطه صفاقی و صدی اسب‌های کشور ترکیه گزارش کرده‌اند (4). همچنین Yoshikawa و Oyamada در سال 1976 ضایعات گرانولوماتوزی ائوزینوفیلی ناشی از کرم بالغ ستاریا اکینا را در مئانه اسب‌های کشور ژاپن گزارش نموده‌اند (10).

Nichawia و همکاران در سال 1996 کرم بالغ ستاریا اکینا را در داخل کیسه اسکروتوم اسب‌های کشور استرالیا گزارش نموده‌اند (12).

تاریخچه و نشانه‌های بالینی بیماری

علائم تورم بیضه توأم با ضعف، بی‌حالی و بی‌اشتهایی در یک رأس اسب نر 4 ساله از 20 روز قبل از ارجاع به درمانگاه دام‌های بزرگ دانشکده دامپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی تبریز آغاز گردیده بود. در معاینات بالینی، دمای بدن، مخاطات ملتحمه و لته‌ها طبیعی بودند. در ملامسه، تورم و درد شدید بیضه‌ها جلب توجه می‌کرد. پس از ارجاع به بخش جراحی و باز کردن کیسه بیضه‌ها، ترشحات تیره و بدبو خارج شدند و در نهایت تعداد 10 عدد کرم سفید رنگ به طول 4-15 سانتی‌متر جدا و در داخل سرم فیزیولوژی به آزمایشگاه انگل‌شناسی دانشکده دامپزشکی دانشگاه آزاد تبریز ارسال شد و در

آزمایشگاه پس از شفاف‌سازی با لاکتوفنل به مدت 3-5 دقیقه در زیر استریومیکروسکوپ، کرم‌ها ستاریا اکینا تشخیص داده شدند (نگاره‌های 1، 2 و 3).

نتایج

نتایج ارزیابی بالینی: در معاینات اولیه اسب ارجاعی به درمانگاه، افزایش ضربان قلب و تعداد تنفس، درد شدید کولیک و تورم بیضه‌ها و هیدروسل تشخیص داده شد.

نتایج ارزیابی کالبد گشائی: در کالبد گشائی اسب ارجاعی وجود ترشحات بدبو و تیره رنگ به مقدار زیاد همراه با 10 عدد نماتود بالغ در اطراف بیضه‌ها مشاهده شد (نگاره 4).

نتایج ارزیابی آزمایشگاهی: در آزمایشات هماتولوژیکی حالت‌های ائوزینوفیلی و لنفوسیتوپنی مشاهده گردید ولی هیچگونه میکروفیلری در آزمایش خون اسب مورد آزمایش تشخیص داده نشد.

نماتودهای جدا شده از حیوان در داخل سرم فیزیولوژی سریعاً به آزمایشگاه انگل‌شناسی انتقال داده شدند و پس از شفاف‌سازی با لاکتوفنل با استریومیکروسکوپ و بر اساس کلیدهای تشخیصی معتبر، تشخیص نماتودها در حد گونه انجام گرفت و ابتلاء به ستاریا اکینا تأیید گردید (جدول 1).

جدول 1- مشخصات بیومتریکی و مورفولوژیکی کرم بالغ ستاریا اکینا

نام انگل	تعداد کرم نر (♂)	تعداد کرم ماده (♀)	اندازه کرم نر (سانتی‌متر)	اندازه کرم ماده (سانتی‌متر)	مشخصات انتهایی قدامی کرم بالغ	مشخصات انتهایی خلفی کرم بالغ
ستاریا اکینا	2	8	3/5-7	7-14	حلقه کوتیکولی اطراف دهان و برآمدگی‌های پشتی شکمی و جانبی در هر دو جنس نر و ماده	نرها= پیچ خورده همراه با دو عدد اسپیکول نامساوی و نامتشابه ماده‌ها= یک عدد دگمه گرد و تعدادی خار درشت

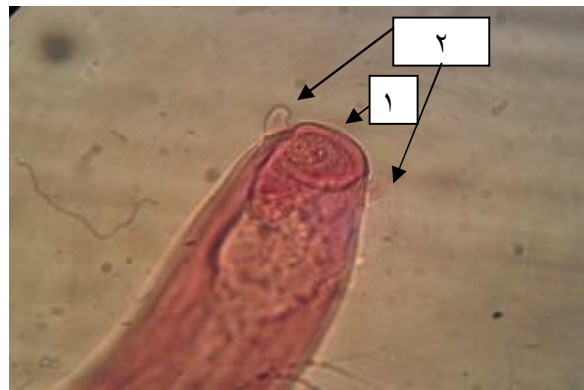
نگاره 4- بیضه اسب آلوده به کرم بالغ ستاریا اکینا

نگاره 1- انتهای قدامی کرم بالغ ستاریا اکینا همراه با برآمدگی‌های مربوطه (فلش)

بحث و نتیجه‌گیری

در این بررسی پس از معاینات بالینی اسب ارجاعی به درمانگاه دانشکده دامپزشکی تبریز و مشخص شدن تورم شدید بیضه‌ها، در بخش جراحی از داخل کیسه اسکروتوم تعداد 10 عدد نماتود بالغ ستاریا اکینا جدا گردید. در آزمایشات هماتولوژیکی با وجود ائوزینوفیلی و لنفوسیتوپنی، هیچ‌گونه میکروفیلری مشاهده نشد. بیشترین میزان آلودگی با میکروفیلر ستاریا اکینا در ترکیه و ژاپن با 58 درصد بوده (4 و 10) و کمترین آن در استرالیا با 6/2 درصد گزارش شده است (12). اولین گزارش در ایران در سال 1371 توسط اسلامی در مازندران بوده که از چشم اسب‌های مازندران کرم بالغ را جدا نموده است (1). Burgu و همکاران در سال 1995 و Oyamada و Yoshikawa در سال 1976 کرم بالغ ستاریا اکینا را از محوطه صفاقی و صدری و مثانه اسب‌های کشورهای ترکیه و ژاپن گزارش نموده اند (4 و 10). همچنین Yeruham و همکاران در سال 1996 از داخل کیسه اسکروتوم اسب‌های کشور استرالیا ستاریا اکینای بالغ گزارش نموده‌اند (11). در نهایت می‌توان نتیجه گرفت که به‌خاطر وفور حشرات میزبان واسط ستاریا اکینا در منطقه تبریز شانس ابتلای اسب‌های منطقه به کرم بالغ افزایش پیدا می‌کند که بایستی جهت کنترل این آلودگی کرمی اسب‌ها با حشرات میزبان واسط مبارزه گردد.

نگاره 2- انتهای خلفی کرم ماده ستاریا اکینا

1- دگمه انتهایی
2- خارهای درشت

نگاره 3- میکروفیلرهای موجود در رحم کرم ماده ستاریا اکینا (فلش)

فهرست منابع

1. اسلامی، ع. (1376): کرم شناسی دامپزشکی (نematod و آکانتوسفال)، تهران انتشارات دانشگاه تهران، جلد سوم، صفحات: 332-325.
2. اسلامی، ع. و رنجبر بهادری، ش. (1383): روش‌های آزمایشگاهی تشخیصی بیماری‌های کرمی، گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، صفحات: 281-302.
3. Baqui, A. and Ansari, A. (1976): Comparitive studies on the chemotherapy of experimental *setaria cervi* infection. Jap. J. Parasitol., 25: 407 - 414.
4. Burgu, A. and Doganay, A. (1995): Helminth spieces found in horses, J. Ankara Veterinary Faculty, 42(2): 193 – 205.
5. Eslami, A., Bokai, S. and Tabatabai, V. (2005): Equine parasites in Iran, J. Eq. Vet. Sci., 25(4): 143 – 144.
6. Flynn, R.J. (1973): Parasites of laboratory animals. Iowa State Press. USA., 2(1): 84-87.
7. Georgi, J. (1990): Parasitology for Veterinarians, Saunders, London, pp: 299 – 304.
8. Klei, T.R. and Torbet, B.J. (1980): Efficacy of ivermectine (22, 23 dihydroavermectine B1) against adult, *setaria equina* and microfilariae of onchocerca cervicalis in ponies. J. parasitol., 66: 859 - 861.
9. Kidd, I. (2002): The Complete Guide the Horse and Pony Care, pp: 14-45.
10. Yoshikawa, T., Oyamada, T. and Yoshikawa, M. (1976): Eosinophilic granuloma caused by adult *setaria* worms in the horse urinary bladder. Jap. J. Vet. Sci., 38: 105-116 .
11. Yeruham, S. and Braverman, Y. (1998): Nematod Infestation in Horses. Veterinary Parasitology, 76(2): 423-427.
12. Yokihama, H. (1989): Horse Helminthic Parasites. 5th ed., Yoshimata, Japan, pp: 51-58.